

Brno / Morava

Drama / současné hra

Festivaly

Postřehy / Dílna

Praha / nová síť

Tiráž

Odkazy

Bábkové „theatrum mundi“

5.3.2009 15:27:54 / Miriam Kičňová

Slovenský režisér **Marián Pecko** pripravil v **Divadle Loutek Ostrava** pomerne náročný titul – muzikál. Hovorím o náročnosti najmä preto, že je to umelecký druh vyžadujúci si disponovaných hercov, zbor, žiaduca by bola živá hudba. Kládne na každé divadlo vysoké technické požiadavky. Divadlo loutek ich zvládalo naplniť a svetlo sveta uzrel ďalší český „Juraj Jánošík“ v inscenácii *Na skle maľované*.

Libreto **Ernesta Brylla** preložil a prebásnil **Jaromír Nohavica**. Hudbu **Kataríny Gärtnerovej** interpretovalo výborné trio – klavír, violončelo a husle, doplnené o ďalšie nástroje. Živá hudba bola jedným z najlepších prvkov inscenácie. Hudobníci nemali problém s ošospodarovaním viacerých nástrojov, držali rytmus a tempo inscenácie, nehrali falošne, reagovali na seba navzájom i na hercov a tým pomáhali scudzovať javiskové dianie.

Zdôraznenie existencie divadelného mechanizmu, malého divadla na javisku bolo významovou súčasťou inscenácie. Scéna **Jaroslava Váleka** odkazovala na nejaký ešte vyšší životný princíp. Nad našim malým ľudským bytím a dianím má moc, oviáda ho, presne ako vodič bábkú v bábkovom divadle, smrť. Smrť, ktorá je nad anjelom i diablom, ktorá pozerá a pozoruje veľké „theatrum mundi“. Preto je v prvej polovici inscenácie na javisku akási „hracia skrinka“, malé javisko na kolečkách, ktoré malo na každej strane inofarebnú oponu. Tak sa ľahko určilo miesto, kde sa dej odohráva, či už to bol domček v dedine, alebo nebo. Scénograf myslel na funkčnosť objektu a preto sa dalo stáť aj na jeho streche, čím vznikli dva hracie priestory v objekte a nad ním. Ozvláštnením vonkajšieho hracieho priestoru javiska boli vysoké stoličky, ktoré sa plavným spôsobom dostali na javisko a rovnako plavne ich z neho herci odniesli. V druhej polovici tento malý svet na javisku, túto až hracu skrinku, z ktorej vystupovali a do ktorej vstupovali postavy nahradila obrovská stolička. Válekova tematizácia jedného predmetu dostala takto veľmi zmysluplnú pointu. Obrovská červená stolička bola „trónom“ smrti. A medzi jej nožiskami sa nachádzalo opäť javisko na javisku, ale teraz bol priestor o niečo zúženejší najmä preto, že šlo o bábkové divadlo a bábkú viseli po jeho stranách. Autorkou bábok – marionet bola **Eva Farkašová**. V inscenácii sa objavili v druhej časti, čo sa súvislo s prítomnosťou postavy Smrť, ktorá rovnako ako bábkovodič ovláda bábkú v bábkovom divadle, ovláda ľudské pohyby a osudy. Bábkové divadlo sa stalo zmenšeninou „theatra mundi“.

Už úvodná scéna nás vtahuje do tohto sveta. Anjel a Diabol na chodúľoch sa objavia po stranách javiska a z objektu – javiska so závesmi, akési „hracej čarovnej skrinky“ postupne počas úvodnej piesne vyúkajú a vyliezajú ostatné postavy. Skrinka ich vyplúva a naspäť vtahuje. V podstate ide o jednoduchý princíp odchodu a prichodu za oponu. Tu sa toto riešenie stalo nosným prvkom a šlo po zmysle narodenia sa javiskovej postavy na javisku a odchodu javiskovej postavy skrz tento divadelný objekt.

Charakteristický prvok Peckových réžii býva výtvarná štylizácia postáv. V *Na skle maľované* šlo najmä o postavu Smrti, ktorá sa objavovala priebežne. Dlhé čierne sako jej prekryvalo nohavice, až sa zdalo, že ide o nohavicové šaty a hlavu zakrývala najprv biela parochňa a potom biela lysina, topánky mali vysokú podrážku, ktorá sa ešte zvyšovala každým jej vstupom. Objavovala sa prinášajúc a odnášajúc košíku s malým „Jánošíkom“ ako akási nadpozemská bytosť. V každom výstupe sa jej zväčšili podrážky topánok, čím pripomínali nielen antické koturny, ale dodávali jej postave tragickú osudovosť a nedostihnuteľnosť. Zrazu bola postavou surreálnou.

Režisér **Marián Pecko** je známy aj svojím radikálnym prístupom k mýtom, tradíciám a zaužívaným stereotypom v príbehoch. Nebolo to inak ani pri *Na skle maľované*. Jeho Jánošík nie je žiadny „nadčlovek“, hrdina píný sily a rebélie. V prvom rade je jeho Jánošík normálny chlap, ktorý chce babu. Ženskú peknú a rúču. Inscenáciu koncipuje bez sentimentálnosti a plačlivosti takmer do konca. Stavia najmä na ironii a humore. Až koniec inscenácie sa mu vynkne spod kontroly a postavy sa učebnicovo rozdelia na súctiacich s Jánošíkom (väčšinou ženy) a na tých, ktorí si želajú jeho smrť (logicky drábi). Potom v kontraste k predchádzajúcej smrteľnej atmosfére sa objaví tanec a bujarosť a v tom momente Smrť urobí iba jednoduchý pohyb rukou a všetci na javisku padnú mŕtvi na zem. Metafora je zavišená a klasický sentimentalizmus odbúraný, rovnováha síl nastala.

inzerce

Velká Inventura
Olomouc 17. - 27. 3.

Festival Encounter
Brno 31. 3. - 4. 4.

Jiří Kratochvíl:
Hry a sny.

Bedřich Smetana:
Dalibor

Aby mohol muzikál vôbec vzniknúť žiada sa disponovanosť hercov a rovnováha síl aj v tomto prípade je nevyhnutná. Hlavný predstaviteľ „Jánošíka“ **Karel Růžička** však mal problém so speváckymi partmi a nepomohol ani zakrývaci manéver, že mu pri sólových častiach pomáhal zbor. Mal problém s vysokými a veľmi hlbokými poichami. Nedarilo sa mu tieto spevácke nedostatky prekryť herectvom a „uhrať“ to, že nevie tak dobre spievať. Pri monológoch sa mu akosi nedarilo zdeliť hlbší obsah, najmä pri monológu o smrti. Ostával v rovine informatívnej.

Najpresvedčivejší spevácky výkon podala **Božena Homolková** v postave Smrti. Jej syta farba a intonačná presnosť bola navyše okorenená o hereckú sugesciu. Pohybovala sa síce minimálne, ale v jej strohých pohyboch bola obrovská energia. Smrť svojím postavením na vrchu obrovskej stoličky v druhej časti dostala osudový rozmer nedosiahnuteľnosti. Jej objímanie „Jánošíka“ pripomínalo obraz piety.

Skupinu spevácky a herecky vyvážených výkonov zastupovali obaja Rozprávači **Lukáš Červenka** a **Ivan Feller** a takisto aj Diabol **Iva Martáka**. Jeho Diabol bol živý, doslova s ohníčkami v očiach. Nebol to však iba láskavý „čertík“, bolo v ňom aj niečo strašidelné a nebezpečné. Reprezentoval však akýsi mužsky životný princíp pohody a provokatívnej hravosti, presne v opozícii k ženskému princípu neustálej snahy organizovať, ktorý pomocou píšťalky reprezentoval Anjel **Lenky Sedláčkovej**. Bohužiaľ jej spevácky výkon utrpel nečistou farbou a nedostatočnou silou hlasu. Jej prostriedkom sa stalo najmä rýchle premiestňovanie sa po javisku, neustála akčnosť pohybov, ktorá viedla až k udýchaniu. Anjel a Diabol tak vďaka týmto postupom tvorili kontrast a tým vlastne vytvárali živý celok. Jánošíková milá **Jany Zajacovej** sa strácala popri výraznom **Karlovi Růžičkovi**. Samozrejme, jej postava má menšie zastúpenie, ale spevácky ani herecky nedokázala kontrovať svojim kolegom v hlavných postavách.

Peckove mizanscény pôsobili na mnohých miestach priam učebnicovo. Žandári, ktorí sa chcú infiltrovať medzi zbojníkov sa najprv z polohy vyššej postupne znižujú, približujú a vmiešavajú medzi nich, čo sa vzápätí vymení. A len čo navrch získavajú zbojníci, vzdialia sa od drábov a potom sa postaví na stoličky nad nich. Podobné jednoduché, no logické a presné odčítavanie situácie skrz mizanscény použil niekoľkokrát. Dokonca aj jeho spôsob práce s bábkami bol rovnaký. Cisár František Jozef (bábka mala presne jeho tvár) na vozíčku si nakoniec sadne na ostatné bábky zbojníkov, ktoré mučia panskí drábi. Pohodne sa na nich usalaší a komentuje situáciu tým, že povie: „Naša vláda je spravodlivá“. Okrem druhého dejstva, ale použil bábkarských princípov pomenej. Záver inscenácie po smrti „Jánošíka“ uzavrel režisér rovnakým spôsobom ako ju otvoril – príchodom Diabla a Anjela na chodúľoch a modifikovanými veršami Bottu. Až potom nastúpila veselosť, ktorú skosila smrť. Tragický rozmer inscenácie sa takto završil. Táto línia bola prítomná celý čas, režisér ju však nijako nezdôrazňoval iba nechával jemne pôsobiť.

Inscenácia Na skle maľované je dobrým počínom, ktorý sa nemohol zaskvieť v pinej sile a kráse najmä kvôli nezvládnutým speváckym a hereckým partom. Činoherné dialógy strácali náboj a expresivitu prítomnú v speváckych častiach. Čo je pochopiteľné, keďže ide o iné spôsoby výrazu a prejavu. Bábkové „theatrum mundi“ tak strácalo čosi zo svojho čara a komplexnosti.

Dívaldo loutek Ostrava – Ernest Bryll; Kateřina Gärtnerová: Maľované na skle. Překlad a přebásnění Jaromír Nohavica, režie Marián Pecko, scéna Jaroslav Valek, loutky a kostýmy Eva Farkašová, hudební aranžmá a nastudování Vlastimil Ondruška, choreografie Jaroslav Moravčík. Premiéra 11. dubna 2008.

Alfréd Radok –
tři scénáře,
tři inscenace

Komentáře k článku

Tomáš (arcane.17@seznam.cz)

Karel Růžička

Karel Růžička prý (podle redaktorky ČRO) nemá herecké ani pěvecké vzdělání. Otázka je, co to vlastně znamená ...

Nový komentář

Jméno:

Email:

Předmět:

Váš komentář (max. 1000 znaků, žádné HTML):

Vložit

Gangster

Brno / Morava

Drama / současná hra

Festivaly

Postřehy / Dílna

Praha / nová síť

Tiráž

Odkazy

"Mojim hrdinom je ganster"

27.2.2009 22:40:22 / Eva Kyselová

"Vážne ma veľmi nepovzbudzuje, že je mojim hrdinom gangster," říká Marián Pecko, režisér inscenace Na skle malované Divadla loutek v Ostravě.

Ako režisér ste hosťovali v (nielen) českých divadlách, je inscenácia Na skle maľované Vašou prvou skúsenosťou s Divadiem Loutek Ostrava?

Nie. Jánošík je mojou treťou spolupracou s Divadlom loutek v Ostrave. Pred ním sme spolu s herečkami a hercami tohoto divadla našťuďovali inscenácie Čert a Káča a Lavuta.

V čom spočívala výzva, inscenovať tento dramatický (činoherný) text v bábkovom divadle?

Asi práve v tom, že, ako píšete, ide o text, ktorý je vnímaný hlavne ako dramatický, činoherný, muzikálový a neveriamešteký, ale nikdy nie ako bábkový. To je výzva, nie?

V slovenskom divadelnom kontexte má Na skle maľované svoju dlhú tradíciu vďaka inscenácií Karola L. Zachara. Predpokladám, že "Váš" Jánošík je ale celkom iný (a nemyslím len, to že je bábkou). Čo bolo kľúčové pre Vasu interpretáciu?

Muzikalita ostravského súboru a nový preklad Jaromíra Nohavicy, ktorý pokračuje v mystifikácii témy Jánošík. To bolo asi aj podstatnejšie. Keďže táto verzia tvrdí, že Jánošík pochádza niekde od Tešína a je, predpokladám, všeobecne známe, že sa narodil na Slovensku v Terchovej, každému asi napadne, že v tom príbehu bude takýchto úmyselných klamstiev viac. Možno aj Jánošíkovo hrdinstvo, statočnosť a ľudomilstvo sa dá spochybniť. Tak paradoxne zvýrazňovaním obrazu pozitívneho hrdinu, ho zároveň spochybňujeme. A táto „stratégia“ nám umožnila využiť aj žáner bábkového divadla. Jánošík ako bábka v službách ľudovej slovesnosti. Ale vážne ma veľmi nepovzbudzuje, že je mojim, takmer, národným hrdinom - gangster.

Ste umeleckým šéfom BDNR v Banskej Bystrici, ktoré sa profiluje aj ako divadlo, ktoré sa vo svojich inscenáciách nebojí otvorene hovoriť o genderovej problematike. Inšpirovali ste sa touto témou aj pri inscenovaní Na skle maľované? Respektive, myslíte si, že aj môže táto hra provokovať v tvorcovi alebo divákovi otázku rodovej identity?

Vy o tom viete? To je povzbudivé. Ďakujeme pekne!!!

Túto tému má v BDNR na starosti hlavne naša riaditeľka, autorka a režisérka Iveta Škripková. Ja sa v tejto problematike považujem len za jej učňa. V Jánošíkovi sme ale o tomto aspekte nehovorili. Aj keď... dalo by sa. Mužský a ženský pohľad na hrdinu. Ten text je síce takto napísaný, ale vidí sa mi, že tie pohľady veľmi rodovo čisté nie sú - jemne povedané. Provokovať teda môže.

Komentáře k článku

U článku není vložen žádný komentář

Nový komentář

Jméno:

Email:

Předmět:

Váš komentář (max. 1000 znaků, žádné HTML):

Vložit

inzerce

Velká Inventura
Olomouc 17. - 27. 3.

Festival Encounter
Brno 31. 3. - 4. 4.

Jiří Kratochvíl:
Hry a sny

Bedřich Smetana:
Dalibor